

УТВЪРДИЛ: (П)
*ИЛИЯН ВЕЛИКОВ – ЗА ОБЛАСТЕН УПРАВИТЕЛ
НА ОБЛАСТ СИЛИСТРА (ЗАПОВЕД №РД-21-4/04.03.2021 г.)*

СЪГЛАСУВАЛ: (П)
*Д-Р ГАБРИЕЛА МИТКОВА – НАЧАЛНИК НА
РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО -
СИЛИСТРА*

ОДОБРИЛ: ОБЛАСТЕН СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЛАСТ СИЛИСТРА
Протокол №16/23.03.2021 г. от заседание на Областен съвет за развитие

**ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО
РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ
В ОБЛАСТ СИЛИСТРА
(2021 – 2022)**

МАРТ 2021 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

- 1. Въведение**
- 2. Кратък преглед на изпълнението на Втора областна стратегия за подкрепа на личностното развитие на децата и учениците в област Силистра (2019 – 2020 г.)**
- 3. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Силистра**
 - 3.1. Областна мрежа от образователни институции за учебната 2020/21 г.
 - 3.2. Други институции и доставчици на социални услуги в общините
 - 3.3. Състав и особености на групата на децата и учениците със специални образователни потребности
 - 3.4. Обезпеченост на приобщаващото образование със специалисти
 - 3.5. Материални условия в институциите за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности
 - 3.6. Кариерно ориентиране на учениците
 - 3.7. Работа с деца и ученици с изявени дарби
 - 3.8. Напускане на образователната система
 - 3.9. Достъп до образование и подкрепа за личностно развитие в условията на извънредно положение и извънредна епидемична обстановка поради пандемия от Ковид 19
- 4. Предизвикателства**
- 5. Стратегически и оперативни цели**
 - 5.1. Стратегическа цел
 - 5.2. Оперативни цели
- 6. Основни мерки за постигане на целите**
 - 6.1. Мерки по оперативна цел 1
 - 6.2. Мерки по оперативна цел 2
 - 6.3. Мерки по оперативна цел 3
 - 6.4. Мерки по оперативна цел 4
 - 6.5. Мерки по оперативна цел 5
- 7. Индикатори за постигане на целите на Стратегията**
- 8. Координиране на изпълнението на стратегията**

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ)

ДГ	Детска градина
ДЗИ	Държавен зрелостен изпит
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЕГ	Езикова гимназия
ЗБППМН	Закон за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
МКБППМН	Местна комисия за борба с противообществени прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НАО	Народна астрономическа обсерватория
НВО	Национално външно оценяване
НЕИСПУО	Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование
НП	Национална програма (на МС)
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ООС	Обединено общезитие за средношколци
ОРЕС	Обучение от разстояние в електронна среда
ОУ	Основно училище
ОбУ	Обединено училище
ПГМСС	Професионална гимназия по механизация на селското стопанство
ПГООТ	Професионална гимназия по облекло, обслужване и транспорт
ПГПТ	Професионална гимназия по производствени технологии
ПГС	Професионална гимназия по строителство
ПГСС	Професионална гимназия по селско стопанство
ПГСУАУ	Професионална гимназия по стопанско управление, администрация и услуги
ПЗГ	Професионална земеделска гимназия
ПЛР	Подкрепа за личностно развитие
ПМГ	Природоматематическа гимназия
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СПИ	Социално-педагогически интернат
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦОУД	Целодневна организация на учебния ден
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСРИ	Център за социална рехабилитация и интеграция
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Силистра е разработена в изпълнение на разпоредбата на чл. 196 от *Закона за предучилищното и училищното образование* (ДВ бр. 79 от 13.10.2015 г.) (*ЗПУО*).

В основата на стратегията стоят **анализите на общините** в област Силистра по чл. 196, ал. 1 и 3 от *ЗПУО* за потребностите от подкрепа, приети от общинските съвети:

- Община Алфатар – решение № 102/29.12.2020 г., протокол № 12/29.12.2020 г.;
- Община Главиница – решение № 230/17.12.2020 г., протокол № 19/17.12.2020 г.;
- Община Дулово – решение № 171/ 27.10.2020 г., протокол № 14 /27.10.2020 г.;
- Община Кайнарджа – решение № 132/ 30.12.2020 г. , протокол № 17/ 30.12.2020 г.;
- Община Силистра – решение № 395/29.12.2020 г. протокол № 16/ 29.12.2020 г.;
- Община Ситово – решение № 83/ 27.11.2020 г., протокол № 11/27.11.2020 г.;
- Община Тутракан – протокол № 230/17.12.2020 г.;

Съгласно чл. 171, ал. 1, т. 7 от *ЗПУО*, получаването на обща и допълнителна подкрепа е право на детето и ученика. Подкрепата за личностно развитие се осигурява на всички деца и ученици, в съответствие с индивидуалните им потребности и има за цел да осигури за децата и учениците подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им (чл. 176, ал. 1 от *ЗПУО*, чл. 4, ал. 2 от *Наредба за приобщаващото образование*).

Съгласно чл. 174, ал. 1 от *ЗПУО*, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват ПЛР на децата и учениците, съвместно с държавните и местни органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Чл. 177, ал. 1 от *ЗПУО* и чл. 4, ал. 1 от *Наредбата за приобщаващото образование* определят **два вида подкрепа за личностно развитие** – обща и допълнителна.

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от <i>ЗПУО</i>	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от <i>ЗПУО</i>
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
1. екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; 2. допълнително обучение по учебни предмети при условията на <i>ЗПУО</i> ;	1. работа с дете и ученик по конкретен случай; 2. психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. осигуряване на достъпна архитектурна, обща и

3. допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); 4. допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; 5. консултации по учебни предмети; 6. кариерно ориентиране на учениците; 7. занимания по интереси; 8. библиотечно-информационно обслужване; 9. грижа за здравето; 10. осигуряване на общезитие; 11. поощряване с морални и материални награди; 12. дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; 13. ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; 14. логопедична работа;	специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; 5. ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно чл. 81 от Наредба за приобщаващо образование, допълнителната подкрепа е: – краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етапа на обучение) – дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение
--	--

Общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие се осигуряват в детските градини, в училищата и в центровете за подкрепа за личностно развитие, а в случаите по чл. 111, ал. 1, т. 1 от *ЗПУО* – в домашни или болнични условия.

2. КРАТЪК ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ВТОРА ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ СИЛИСТРА (2019 – 2020 Г.).

Отчетът за изпълнението на втората областна стратегия за подкрепа за личностно развитие е утвърден със заповед № РД – 20 – 57/ 30. 12. 20 г. на областния управител и е публикуван в сайта на институцията. Отчети на своите общински стратегии направиха и седемте общини.

Отчетеното изпълнение на КЛЮЧОВИТЕ ИНДИКАТОРИ от т. 6. на Стратегията е следното:

Брой нововъзникнали институции (Центрове за подкрепа за личностно развитие) - 0

Брой преобразувани институции – 0

Тези два индикатора няма да бъдат включени в третата стратегия, тъй като общините, в своите анализи, не предвиждат създаване или преобразуване на институции.

Брой ДГ и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП (към 01. 12. 2020 г.)

Брой детски градини - 7 от общо 24

Брой деца със СОП в посочените детски градини – 95

% от общия брой деца със СОП в областта – 79 %

Брой училища – **18** от общо 44

Брой ученици със СОП в посочените училища – **287**

% от общия брой ученици със СОП в областта – **77, 56 %**

Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие - За периода 2019/20 година **221** педагогически специалисти са участвали в обучения, организирани от РУО по тематика, свързана с общата или допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Брой институции със значително подобрене на материалната база (нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет) – **4** (СПИ „Хр. Ботев“, с. Варненци, ОУ „Иван Вазов“, Силистра и ПГПТ „Ев. Георгиев“, Силистра - кабинети за личностно развитие; ОУ Св. Кирил и Методий“, Силистра - сензорна зала);

Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и/или психолози (вкл. и назначени по проекти по ОП НОИР) – **общо 27** към 01. 12. 2020 г.

Брой детски градини с педагогически съветници и/или психолози – **8** (1 с педагогически съветник, 7 с психолози)

Брой училища с педагогически съветници и/или психолози - **19**

3. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ СИЛИСТРА

В анализа са разгледани ключовите фактори и елементи от предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и изводите за основната насока за бъдещи действия, които следват от силните и слаби страни на актуалната ситуация.

3.1. Областна мрежа от образователни институции за учебната 2020/ 21 г.: Към момента на изготвяне на третата областна стратегия в област Силистра съществуват следните образователни институции:

- **44** училища – 1 начално, 21 основни, 2 обединени, 1 спортно, 7 средни, 2 профилирани, 9 професионални и 1 специално училище по чл. 44, ал.1, т. 3 от ЗПУО (Социално-педагогически интернат „Хр. Ботев“, Варненци, общ. Тутракан);
- **24** детски градини;
- **3** общински центъра за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) – разположени само в община Силистра (Обединен детски комплекс, Народна астрономическа обсерватория „Галилео Галилей“, Обединено общежитие за средношколци „Младост“);

- 1 държавен ЦПЛР – Център за специална образователна подкрепа в гр. Силистра (ЦСОП);
- 1 специализирано обслужващо звено по чл. 27 и чл. 50, ал.1, т.5 от ЗПУО – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование в Силистра (РЦПППО).

Несамостоятелни общежития към училища има към 2 земеделски гимназии в 2 общини – ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, Средище и ПЗГ „Добруджа“, Силистра. За учебната 2020/21 г. дейността на общежитието в ПГСС, с. Ситово е преустановена поради намалял интерес на учениците.

Големи са диспропорциите между броя на учениците в училищата. Най- голямото училище в областта е СУ „В. Левски“, Дулово с **905** ученици в дневна форма на обучение. Най- малките общински училища с **под 40** ученици са ОУ „Г. С. Раковски“, Ситово (23 ученици), НУ „Светлина, Поройно (39 ученици), ОУ "Св.св. Кирил и Методий", Брадвари (37 ученици).

Броят на учениците със СОП не винаги е пропорционален на големината на училището. Но като правило, в по- големите училища статистически е по- голяма вероятността да се появят разнообразни казуси и следва да са подготвени за по- разнообразна обща и допълнителна подкрепа. От друга страна в малките училища не е изключена появата на специфични казуси и потребности, но възможността на училищата да посрещат тези нужди са бюджетно и кадрово много по- ограничени.

ИЗВОД: Разнообразни институции за подкрепа на деца и ученици със СОП и с изяви дарби са съсредоточени предимно в областния център Силистра. От влизането в сила на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО) през август 2016 г. до момента останалите 6 общини не разкриха Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) и не пристъпиха към други нормативно възможни начини за възлагане на дейности по допълнителна подкрепа на доставчици на социални услуги. Тенденцията е да се осигурява допълнителна подкрепа за личностно развитие (ДПЛР) самостоятелно от училищата и детските градини, но тези с малък общ брой ученици ще са затруднени да поддържат разнообразие от специалисти и ще получават ДПЛР от Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование (РЦПППО).

3.2. Други институции и доставчици на социални услуги в общините.

Център за обществена подкрепа (Силистра) – Центърът за обществена подкрепа предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства. Дейностите на Центъра са насочени към следните целеви групи: деца, жертви на злоупотреба, насилие, експлоатация или всякакво друго нехуманно или унижително отношение или наказание в или извън семейството им;

деца, за които съществува опасност от увреждане на тяхното физическо, психическо, нравствено, интелектуално и социално развитие, деца с увреждания, деца, необхванати от образователната система, в риск от отпадане или отпаднали от училище, както и семействата на тези деца. Центърът е с капацитет 20 места, като към 31.10.20 г., подкрепа получават 70 деца в риск и техните семейства. Услугата е възложена за управление на Женско сдружение „Екатерина Каравелова“.

Център за социална интеграция и рехабилитация за деца и лица с увреждания (Силистра) –

Капацитетът на центъра е 25 места. Услугите на Центъра са фокусирани върху потребностите на следните целеви групи: деца и възрастни с физически увреждания, деца и възрастни с интелектуална недостатъчност, деца и възрастни с комбинирани нарушения, самотно живеещи възрастни хора, деца и лица с различни видове увреждания, емоционално-поведенчески проблеми и девиантно поведение, нарушения в развитието. Център за социална рехабилитация и интеграция предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на разнообразни консултативни, терапевтични и рехабилитационни дейности, логопедична и психологична терапия, социално-правни консултации, обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. Капацитетът на центъра е 25 места, като към 31. 10. 20 г., подкрепа получават 4 деца. Услугата е възложена за управление на СНЦ „Надежда за добро бъдеще“.

Дневен център за деца и младежи с увреждания (Силистра) – Капацитетът на дома е 48 места.

ДЦДМУ предоставя дневна грижа и почасови социални услуги. На потребителите е осигурен безплатен транспорт - извозване от дома на потребителя до Центъра и обратно, безплатна храна за децата до 18-годишна възраст, медицински грижи, корекционно-компенсаторна и възпитателна работа, логопедична терапия, арттерапия, музикотерапия, психологична помощ, кинезитерапия и др. В Центъра се предоставят и почасови услуги. Капацитетът е 48 места. Към момента услугите на Центъра ползват 67 деца и младежи от община Силистра, от които 53 деца. Социалната услуга се предоставя от Община Силистра.

Център за комплексно обслужване за деца с увреждания и хронични заболявания. –

ЦКОДУХЗ е здравно-социален център, осигуряващ високоспециализирана и комплексна подкрепа за деца с хронични заболявания, увреждания, физически и/или психически затруднения и новородени, които имат нужда от продължително медицинско наблюдение и специфични грижи - лечение, диагностика, профилактика, рехабилитация, психологично придружаване и подпомагане за ефективна социална интеграция. Дейността на Центъра е насочена към предоставяне на комплексни услуги, които да удовлетворяват потребностите на детето от

съхраняване на здравето, от емоционално и познавателно развитие, както и да му осигуряват социално благополучие, включително чрез координиране на дейностите на центъра и с други здравни, социални и образователни услуги. Предоставят се дневни, почасови и мобилни услуги като: лечебно-диагностична дейност, рехабилитация, психологична подкрепа, педагогически занимания, логопедична помощ, социални дейности, работа с родителите. Капацитетът на Центъра е 20 места. Към момента услугите на Центъра ползват **75** деца. Социалната услуга се предоставя от Министерство на здравеопазването.

Кризисен център (Силистра) е комплекс от социални услуги за деца и лица, пострадали от насилие, трафик или друга форма на експлоатация, които се предоставят за срок от 6 месеца и са насочени към оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и консултиране. Услугата е насочена към деца до 18 г., жертви на домашно насилие и трафик, с цел сексуална или трудова експлоатация; жени, жертви на домашно насилие и трафик, с цел сексуална или трудова експлоатация. Основната цел на услугата е да осигури защитена среда на деца и лица, пострадали от домашно насилие, трафик или друга форма на експлоатация като предоставя комплекс от услуги за справяне с възникналите кризисни ситуации и преодоляване на последиците от насилието, трафика или експлоатацията, като: задоволяване на базисни потребности, подкрепа в образователния процес и възпитателна дейност; трудотерапия; информирание и консултиране, психологична помощ и др. Капацитетът на Центъра е 10 места, като към 31.10.20 г. няма настанени деца, а към 30.09.20 г. са настанени **3** деца. Услугата е възложена за управление на Женско сдружение „Екатерина Каравелова“.

Център за настаняване от семеен тип (ЦНСТ), Малък Преславец, община Главиница - услугата предоставя жизнена среда за пълноценното израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване в него са изчерпани възможностите за връщане в биологичното семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Възрастовият критерий е съобразен с продължаване на образованието в начална училищна степен. Целта е детето да не се отдалечава от семейството и близките си, да поддържат редовни контакти, да не се отделят братя и сестри и се настаняват в отдалечени райони. В ЦНСТ се приемат и деца с лека степен на умствена изостаналост, които могат да се интегрират в масово училище.

Кризисен център за деца, жертва на трафик и насилие, Алфатар – капацитет **9** места. Услугата е резидентен тип. В центъра се настаняват деца на възраст от 6 до 18 години, претърпели насилие или жертва на трафик. На настанените деца се осигурява подслон и защита с

продължителност от 3 до 6 месеца. Центърът осигурява базисните потребности, задоволяване на здравните и образователни потребности, консултации с психолог, психиатър, арт-терапия и др. с цел адаптиране и приобщаване към социалната среда.

Центърът за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ), Дулово като вид социална услуга в общността е открита на 01.09.12 г. и е делегирана от държавата дейност. Представлява комплекс от дейности с цел възстановяване или развитие на потенциала на лица и деца с временни или трайни увреждания и възможностите им за социална интеграция. Услугите, предлагани в ЦСРИ Дулово са: логопедична терапия – осъществява консултиране, диагностициране, терапевтично въздействие както при деца, така и при възрастни, за които водещи са езиковите нарушения; психологична подкрепа – насочена е към възстановяване и поддържане на психическото равновесие; трудотерапия – целта е придобиване на самостоятелност, трудови навици, развитие на фината моторика, придобиване на знания за околния свят; кинезитерапия (лечебен масаж и лечебна гимнастика) – занимава се с възстановяване след последици от редица заболявания и нарушения, свързани с опорно-двигателния апарат. В ЦСРИ – Дулово се предоставят краткосрочни и дългосрочни социални услуги. Потребителите са деца и лица с физически и сензорни нарушения и техните родители или роднини.

Център за обществена подкрепа (ЦОП), Дулово - Целта е да се подsigури качеството на живот на децата в семейната и социална среда; да се предоставят качествени социални услуги, отговарящи на потребностите и достъпни за всяко дете в риск и неговото семейство на територията на Община Дулово. ЦОП предоставя специализирана помощ и информация от специалистите – социален работник, психолог и педагог при решаване на конфликти в семейството, училището или друга среда на детето.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания (община Кайнарджа) – капацитет за 8 деца; социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценно израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване са изчерпани възможностите за връщане в биологичното им семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Децата посещават ЦДГ, Кайнарджа, ОУ „Ч. Храбър“, Кайнарджа и ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, Средище.

Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи без увреждания (община Тутракан) – социална услуга от резидентен тип, която предоставя жизнена среда за пълноценно израстване и развитие на деца, лишени от родителска грижа, за които към момента на настаняване

са изчерпани възможностите за връщане в биологичното им семейство, настаняване при близки и роднини или приемно семейство. Към декември 2020 г. капацитетът на услугата е запълнен с 11 деца и младежи без увреждания на възраст от 3 до 16 годишна възраст, от които 5 са със СОП. Потребителите са записани и посещават ДГ „Славянка”, СУ „Хр. Ботев” и СУ „Й. Йовков”, Тутракан.

Център за социална рехабилитация и интеграция (община Тутракан) – комплекс от социални услуги, насочени към осигуряване на възможности за социално включване в обществения живот на лица и деца с увреждания в община Тутракан. В центъра работят социален работник, рехабилитатор, трудотерапевт и психолог. Към декември 2020 г. потребителите на услугата са 20, като 5 от тях са деца, от които 4 деца са със специални образователни потребности. Услугите, предоставяни в Центъра са: социална рехабилитация, психологична рехабилитация, кинезитерапевтична рехабилитация, трудотерапия.

Центърът за обществена подкрепа (община Тутракан) - започна своята дейност през 2018 година. Предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства, чрез програми осигуряващи обща подкрепа за личностно развитие. Осъществява съвместни дейности с ОЗД, МКБППМН, ДПС, МВР в подкрепа на деца с рисково поведение и жертви на насилие.

ИЗВОД: Институциите за социални услуги извършват дейности, близки до посочените в чл. 49, ал. 1, т. 3, 5 и 6 от ЗПУО – превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, педагогическа и психологическа подкрепа, прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания. В тези общински институции се създава капацитет и работят специалисти, които могат да са полезни за предлагането на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

3.3. Състав и особености на групата на децата и ученици със СОП: Данните в този раздел са според Националната електронна информационна система за предучилищното и училищно образование (НЕИСПУО) към 01. 12. 2020 г.

Разположението по общини на децата и учениците със СОП е следното (Таблица 1):

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
област Силистра (2021 – 2022)*

община	брой училища	бр. ученици общо в дневна, индивидуална, комбинирана и самостоятелна форма на обучение под 16 г.	от тях: бр. ученици и със СОП	% ученици със СОП от общия брой	брой детски градини	бр. деца	от тях: бр. деца със СОП	% деца със СОП	общо деца и ученици и със СОП
Алфатар	1	101	19	18,8 %	1	60	0	0 %	19
Главиница	4	640	28	4,4 %	1	256	2	0,8 %	30
Дулово	11	2649	59	2,2 %	6	840	9	1,07 %	68
Кайнарджа	4	726	36	5 %	1	145	0	0 %	36
Силистра	15	3970	156	3,9 %	10	1315	97	7,4 %	253
Ситово	4	357	21	5,9 %	2	138	0	0 %	21
Тутракан	5	1072	51	4,7 %	3	394	9	2,3 %	60
ОБЩО:	44	9515	370	3,8 %	24	3148	117	3,7 %	487

Забележка: В броя на децата и учениците със СОП са включени и тези, които са на изнесено обучение в ЦСОП.

Към началото на учебната 2020/21 г. общият брой на ученици със СОП в училищата бе **334**. Към 01. 12. 2020 г. този брой е **370** ученици. Нараства броят и процентът на учениците спрямо общия брой ученици.

В последните няколко години устойчивото се възпроизвежда ниво от не по-малко от 3 % деца и ученици със СОП от общия брой в областта. Това показва, че областната образователна система трябва трайно да изгради ресурси и да се нагласи към посрещането на нуждите на минимум такъв процент от обхванатите в образователната система деца и ученици.

Сравнението на дела на децата и учениците със СОП спрямо общия брой между края на осъществяване на втората стратегия и настоящия анализ показва следната картина **по общини** (Таблица 2):

община	% ученици в училищата със СОП от общия брой		% деца в ДГ със СОП от общия брой	
	в отчета за втората стратегия	В настоящия анализ за третата стратегия (към декември 2020 г.)	в отчета за втората стратегия	В настоящия анализ за третата стратегия (към декември 2020 г.)
Алфатар	17,8 %	18,8 %	0%	0 %
Главиница	3,54 %	4,4 %	0,85 %	0,8 %
Дулово	2,15 %	2,2 %	1,19 %	1,07 %
Кайнарджа	4,61 %	5 %	0 %	0 %
Силистра	3,54 %	3,9 %	5,72 %	7,4 %
Ситово	3,82 %	5,9 %	0 %	0 %
Тутракан	4,32 %	4,7 %	1,85 %	2,3 %
ОБЩО:	3,5 %	3,8 %	3,03 %	3,7 %

Запазва се най-високият дял на ученици със СОП в община Алфатар (1 училище), като в същото време няма деца със СОП в детската градина. Същата диспропорция се наблюдава и в общините Кайнарджа и Ситово – няма деца със СОП в ДГ, но след това в училищна възраст вече

процентът е 5 и повече. Тези данни изискват проучване има ли пречка пред ранното диагностициране на специалните потребности, за да бъде подкрепата навременна и по-ефективна. Вариациите при останалите общини не са значими и не говорят за проблеми, които да изискват по-задълбочен анализ.

В предходния стратегически период училищата без ученици със СОП бяха 10, а детските градини – 11. Към септември 2020 г. вече **само в 6 училища и в 8 ДГ няма деца и ученици със СОП**. Следователно все повече институции работят по приобщаващото образование и предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие. А тези институции без деца и ученици със СОП имат ангажименти към разнообразните форми на обща подкрепа за личностно развитие. Необходимо е да се развива капацитета на всички институции, тъй като приобщаващото образование е интегрална част от модерното образование като цялост.

Брой деца със СОП по училища (Таблица 3):

№	община	населено място	училище	бр.
1	Силистра	Силистра	СУ "Н. Й. Вапцаров"	33
2	Силистра	Силистра	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	31
3	Тутракан	Тутракан	СУ "Йордан Йовков"	27
4	Тутракан	Тутракан	СУ "Христо Ботев"	23
5	Дулово	Дулово	СУ "Васил Левски"	20
6	Алфатар	Алфатар	ОУ "Христо Ботев"	19
7	Силистра	Силистра	ОУ "Иван Вазов"	17
8	Кайнарджа	Средище	ПГМСС "Н. Й. Вапцаров"	15
9	Ситово	Искра	ОУ "Стефан Караджа"	15
10	Силистра	Силистра	ПГСУАУ "Атанас Буров"	14
11	Силистра	Силистра	СПУ "Дръстър"	14
12	Силистра	Силистра	ОУ "Отец Паисий"	13
13	Главиница	Зафирово	ОБУ "Иван Вазов"	11
14	Кайнарджа	Кайнарджа	ОУ "Черноризец Храбър"	10
15	Кайнарджа	Средище	ОУ "Цанко Церковски"	10
16	Силистра	Силистра	ПЗГ "Добруджа"	10
17	Главиница	Главиница	СУ "Васил Левски"	9
18	Дулово	Окорш	СУ "Йордан Йовков"	8
19	Силистра	Силистра	ПГПТ "Евлогий Георгиев"	8
20	Дулово	Дулово	ОУ "Христо Смирненски"	7
21	Дулово	Паисиево	СУ "Христо Ботев"	6
22	Дулово	Дулово	ПГООТ	6
23	Силистра	Калипетрово	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	5
24	Главиница	Сокол	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	4
25	Главиница	Ст. Караджа	ОУ "Отец Паисий"	4
26	Силистра	Силистра	ПГМТ "Владимир Комаров"	4
27	Силистра	Брадвари	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	4
28	Дулово	Правда	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	3

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
област Силистра (2021 – 2022)*

29	Дулово	Чернолик	ОУ "Д-р Петър Берон"	3
30	Дулово	Поройно	НУ "Светлина"	3
31	Силистра	Силистра	ПГС "Пеньо Пенев"	3
32	Ситово	Ситово	ПГСС	3
33	Дулово	Черник	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	2
34	Ситово	Ситово	ОУ "Георги С. Раковски"	2
35	Дулово	Секулово	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	1
36	Кайнарджа	Голеш	ОУ "Васил Априлов"	1
37	Ситово	Добротица	ОУ "Отец Паисий"	1
38	Тутракан	Нова Черна	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	1
Общ брой ученици със СОП, които са на ресурсно подпомагане:				370

Училищата с брой ученици под 5 (15 институции) в по-малка степен могат да осигуряват самостоятелно допълнителна подкрепа за личностно развитие и ще се нуждаят от специалистите от РЦПППО и ЦСОП, или ще имат специалисти на непълен работен ден.

Институциите, които към 01. 12. 20 г. самостоятелно организират ресурсното подпомагане на децата и учениците със СОП са **18 училища и 7 ДГ**, посочени в Таблица 4 (в низходящ ред по брой ученици със СОП):

№	училище/ детска градина	населено място	община	общ бр. ученици за 2020/21	бр. ученици със СОП	% със СОП
1	СУ "Н. Й. Вапцаров"	Силистра	Силистра	596	33	5,5%
2	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	Силистра	Силистра	460	31	6,7%
3	СУ "Йордан Йовков"	Тутракан	Тутракан	434	27	6,22%
4	СУ "Христо Ботев"	Тутракан	Тутракан	528	23	4,4%
5	СУ "Васил Левски"	Дулово	Дулово	905	20	2,2%
6	ОУ „Христо Ботев"	Алфатар	Алфатар	101	19	18,9%
7	ОУ „Иван Вазов"	Силистра	Силистра	572	17	2,97%
8	ПГМСС „Н. Й. Вапцаров"	Средище	Кайнарджа	279	15	5,37%
9	ОУ „Стефан Караджа“	Искра	Ситово	123	15	12 %
10	ПГСУАУ „Атанас Буров"	Силистра	Силистра	358	14	3,9%
11	СПУ "Дръстър"	Силистра	Силистра	158	14	8,9%
12	ОУ „Отец Паисий"	Силистра	Силистра	322	13	4,03%
13	ОБУ „Иван Вазов"	Зафирово	Главиница	141	11	7,8%
14	ПЗГ „Добруджа"	Силистра	Силистра	207	10	4,8%
15	ПГПТ „Евлогий Георгиев"	Силистра	Силистра	180	8	4,4%
16	ПГООТ	Дулово	Дулово	312	6	1,9%
17	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Брадвари	Силистра	51	6	11,7%
18	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“	Калипетрово	Силистра	60	5	8,3%
19	ДГ „Иглика“	Силистра	Силистра	238	25	10,5%
20	ДГ „Нарцис“	Силистра	Силистра	173	20	11,5%
21	ДГ „Роза“	Силистра	Силистра	245	13	5,3%

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
област Силистра (2021 – 2022)

22	ДГ „Мир”	Айдемир	Силистра	139	13	9,4%
23	ДГ „Радост”	Силистра	Силистра	121	12	9,9%
24	ДГ „Ян Бибиян”	Силистра	Силистра	122	7	5,7%
25	ДГ „Добруджа”	Силистра	Силистра	145	5	3,4%
	ОБЩО:			6970	382	

В посочените институции са съсредоточени **78, 4 %** от общия брой на децата и учениците със СОП (382 от 487).

Потенциал за самостоятелно организиране на ДПЛР имат още не повече от 5 училища - СУ "Й. Йовков", Окорш, ОУ "Хр. Смирненски", Дулово, СУ "Хр. Ботев", Паисиево, ОУ "Ч. Храбър", Кайнарджа, ОУ "Ц. Церковски", Средище. При детските градини този процес е изчерпан, тъй като институции, които имат висок брой деца със СОП вече са се възползвали от възможността да осигурят собствен екип за подкрепа за личностно развитие.

Останалите институции ще се нуждаят от осигуряване на специалисти от РЦПППО.

Брой деца със СОП в **предучилищното образование** през учебната 2020/21 г. (Таблица 5):

община	I група/ II група/ разновъзрастова (2-4 год.)	III група (ПГ – 5 г.)	IV група (ПГ – 6 г.)
Алфатар	0	0	0
Главиница	1	0	1
Дулово	1	7	1
Кайнарджа	0	0	0
Силистра	39	26	32
Ситово	0	0	0
Тутракан	6	0	2
ОБЩО:	47	33	36

През 2021 г. най- малко 36 деца със СОП ще влязат в I клас, а през 2022 г. - 33, или ще бъдат отложени по чл. 190, ал. 3, т. 9 от ЗПУО и чл. 143 на *Наредбата за приобщаващо образование*.

Брой ученици със СОП в **начален и прогимназиален етап** през учебната 2020/21 г. (Таблица 6):

община	I клас	II клас	III клас	IV клас	V клас	VI клас	VII клас
Алфатар	0	1	4	1	4	3	6
Главиница	3	2	2	4	3	4	6
Дулово	4	9	4	6	12	6	4
Кайнарджа	2	5	3	0	2	3	3
Силистра	10	15	19	18	24	10	12
Ситово	2	4	1	1	1	1	8
Тутракан	5	1	9	9	6	4	5
ОБЩО:	26	37	42	39	52	31	44

Видно от данните е какъв брой ученици със СОП ще направят прехода от начален към прогимназиален етап и от основно към средно образование през 2021 и следващите години. При тези преходи следва да се приложи чл. 127 от *Наредбата за приобщаващото образование* за

подкрепа за успешен преход на децата и учениците между отделните етапи на образование, като си сътрудничат координиращите екипи в двете институции.

Брой ученици със СОП в гимназиален етап (към 01.12.2020 г.) – Таблица 7:

	VIII клас	IX клас	X клас	XI клас	XII клас	ОБЩО
Алфатар	0	0	0	0	0	0
Главиница	1	0	1	1	1	4
Дулово	0	3	4	4	3	14
Кайнарджа	4	5	3	1	2	15
Силистра	14	8	10	11	5	48
Ситово	1	1	0	1	0	3
Тутракан	4	2	2	2	2	12
ОБЩО:	24	19	20	20	13	96

От общия брой ученици със СОП в гимназиален етап 70 са обучавани в **професионално образование**. Това представлява **73 %** от учениците със СОП в етапа.

Разпределение на учениците със СОП по отношение на покриване изискванията на учебните програми и тези, които са обучавани по индивидуални учебни програми и **оценявани с оценки с качествен показател¹**, съгласно чл. 120, ал. 7 на ЗПУО и чл. 9, ал. 8 на Наредба № 11 за оценяването на резултатите от обучението на учениците, е както следва (Таблица 8):

община	бр. ученици, които напълно покриват ДОС и имат количествени оценки по всички предмети	бр. ученици, които не покриват ДОС по някои от учебните предмети	бр. ученици, които НЕ покриват ДОС и са изцяло с качествени оценки
Алфатар	3	15	0
Главиница	0	5	10
Дулово	16	25	16
Кайнарджа	3	31	4
Силистра	65	64	18
Ситово	1	19	7
Тутракан	19	8	2
ОБЩО:	107	167	57

ИЗВОД: Групата деца и ученици със специални образователни потребности, които се нуждаят от допълнителна подкрепа за личностно развитие е разнообразна по своя състав и особености в отделните училища, детски градини и по общини. Това изисква конкретен подход при планиране на необходимите ресурси и нагласяне на институционалните практики към индивидуализирана грижа, както и гъвкави решения на място и в сътрудничество с другите институции.

¹ Оценките с качествен показател са по тристепенна скала – „постига изискванията“, „справя се“, „среща затруднения“.

3.4. Обезпеченост на приобщаващото образование със специалисти

Към декември 2020 г. педагогически съветници има в 18 институции – 17 училища и 1 ДГ:

1. СУ „Васил Левски“, Главиница
2. СУ „Васил Левски“, Дулово
3. ОУ „Христо Смирненски“, Дулово
4. ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, Средище – ½ щат
5. СУ „Н. Й. Вапцаров“, Силистра
6. ПМГ „Св. Климент Охридски“, Силистра
7. ЕГ „Пейо Яворов“, Силистра – ½ щат
8. ПГСУАУ „Атанас Буров“, Силистра – ½ щат
9. ПГМТ „Владимир Комаров“, Силистра - ½ щат (заема се от лицето, заемащо ½ щат психолог)
10. ПЗГ „Добруджа“, Силистра
11. ПГПТ „Ев. Георгиев“, Силистра – ½ щат (заема се от лицето, заемащо ½ щат ресурсен учител)
12. ОУ „Отец Паисий“, Силистра
13. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Силистра
14. ПГСС, Ситово – 1 щат се заема от две лица
15. СУ „Йордан Йовков“, Тутракан
16. СУ „Христо Ботев“, Тутракан
17. СПИ „Христо Ботев“, Варненци
18. ДГ „Св. Св. Кирил и Методий“, Главиница

Към декември 2020 г. психолози има в **17** институции - 10 училища и 7 ДГ:

1. ОУ „Христо Ботев“, Алфатар
2. СУ „Васил Левски“, Дулово
3. СУ „Никола Й. Вапцаров“, Силистра
4. ОУ „Отец Паисий“, Силистра
5. ОУ „Иван Вазов“, Силистра
6. ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Силистра
7. ПГМТ „Владимир Комаров“, Силистра – ½ щат
8. ПГСУАУ „Ат. Буров“, Силистра – ½ щат (заема се от лицето, заемащо ½ щат педагогически съветник)
9. ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, Средище – заема се от лицето, заемащо ½ щат педагогически съветник
10. СУ „Христо Ботев“, Тутракан
11. ДГ „Радост“, Силистра
12. ДГ „Нарцис“, Силистра
13. ДГ „Иглика“, Силистра
14. ДГ „Добруджа“, Силистра
15. ДГ „Ян Бибиан“, Силистра

и 3 от *Наредба за приобщаващото образование* определя достъпната архитектурна среда в институциите в системата на предучилищното и училищното образование се осигурява чрез съобразяване на елементите на сградите и съоръженията със специфичните изисквания за различните видове увреждания. Общодостъпните помещения в сградите се свързват чрез достъпен маршрут.

Състоянието на **достъпната архитектурна среда** в училища и детските градини от областта е както следва (данните са по сгради/корпуси, а не по институции):

- изградени рампи – в **16 сгради** – това са 10 % от учебни корпуси, сгради, общежития и физкултурни салони, използвани от училищата и детските градини в област Силистра.
- изградени асансьорни уредби – в **4 сгради** (в новия учебен корпус и физкултурния салон на ОУ „В. Априлов“, с. Голеш, общежитието на ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, с. Средище, учебния корпус на ОУ „О. Паисий“, гр. Силистра и ОУ „Св. св. Кирил и Методий, гр. Силистра);
- изградени подемни платформи – в **2 сгради** (в учебните корпуси на ПГС „П. Пенев“, гр. Силистра, ПГМТ „Вл. Комаров“, Силистра);
- маркиране на маршрути и обозначение на помещенията, осигуряващи достъпната архитектурна среда – в **5 сгради** (учебния корпус на ОУ „О. Паисий“, Силистра, ЦСОП, 2 сгради на ДГ „Роза“, Силистра и ДГ „Нарцис“, Силистра).

През учебната 2019/20 г. проект по НП „Създаване на достъпна архитектурна среда и сигурност“, Модул 1 „Създаване на достъпна архитектурна среда“ изпълни ПГООТ, гр. Дулово.

За учебната 2020/21 няма одобрени училища за включване в Национална програма, модул „Създаване на достъпна архитектурна среда“. Без такава целева подкрепа не могат да бъдат извършени значителни подобрения.

Подобрена е специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 106, ал. 4 от *Наредба за приобщаващото образование*). Състоянието с **обзаведените кабинети с мебели, дидактични средства и мултифункционални устройства** по общини е както следва:

Община Силистра (в 17 институции) – СУ „Н. Й. Вапцаров“, ОУ „Ив. Вазов“, ОУ „О. Паисий“, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Бравари, Спортно училище „Дръстър“, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Силистра - 2 кабинета, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Калипетрово, ПГСУАУ, ПГЛП, ПГПТ, ПЗГ, ДГ „Радост“, ДГ „Ян Библия“, ДГ „Роза“, ДГ „Добруджа“, ДГ „Нарцис“, ДГ „Иглика“, Силистра. В ДГ „Иглика“ през учебната 2017/18 г. е открита оборудвана сензорна стая за деца със специални образователни потребности и за деца с емоционални и поведенчески проблеми.

Община Алфатар – в ОУ „Хр. Ботев“, Алфатар има ресурсен кабинет, оборудван с дидактически

пособия, необходими за работата на специалистите и оборудван и обзаведен логопедичен кабинет. Предвид големия брой на ученици със СОП, е необходимо да бъде разкрит втори ресурсен кабинет, за да се осигури по-добра работа на специалистите.

Община Кайнарджа (в 2 институции) – в ОУ „Ч. Храбър“, Кайнарджа и ОУ „Ц. Церковски“, Средище има кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с компютри, нагледни средства, учебни помагала и дидактични материали. В ДГ „Еделвайс“ и ПГМСС „Н. Й. Вапцаров“, Средище има обособени помещения за индивидуална работа с децата и учениците.

Община Дулово (в 3 институции) – СУ „В. Левски“, ОУ „Хр. Смирненски“, Дулово и СУ „Й. Йовков“, Окорш има кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с необходимата техника, нагледни материали и дидактически средства. В основните училища в Секулово, Черник и Правда, СУ „Хр. Ботев“, Паисиево и 8 детски градини на територията на община Дулово има обособени помещения за ресурсно подпомагане.

Община Главиница (в 2 институции) – в СУ „В. Левски“, Главиница и ОБУ „Ив. Вазов“, Зафирово има обособени кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с лаптоп, нагледни средства и дидактически материали.

Община Тутракан (в 3 институции) – в СУ „Хр. Ботев“, Тутракан и СУ „Й. Йовков“, Тутракан са обособени кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с компютри, нагледни средства, учебни помагала и дидактични материали. В СУ „Й. Йовков“ е пригодено едно сервизно помещение за постъпило дете в 1 клас с детска церебрална парализа, което не е достатъчно и не решава проблема. ОУ „Ст. Караджа“, Цар Самуил и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, Нова Черна не разполагат с кабинети за индивидуална работа с децата, като за целта се ползват кабинетите за занимания по интереси в училището. ДГ „Полет“ в Тутракан разполага с рехабилитационна зала, създадена преди от РЦПППО – Силистра с финансовата подкрепа на Община Тутракан. Залата е предназначена за обучението на децата със СОП от цялата община. В помощ на индивидуалната работа са уреди и пособия за двигателна активност, дидактични помагала и материали, ИКТ. ДГ „Славянка“ и ДГ „Патиланчо“ имат приспособени кабинети за индивидуална работа с децата. В община Ситово, в две училища в Ситово и Искра са обособени кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с нагледни средства, учебни помагала и дидактични материали.

За учебната 2020/21 г. година материално-техническата база на РЦПППО е както следва: сензорна и мултисензорна зали, кабинет за биофийдбек терапия, кабинет за развитие на социални умения.

Всички специалисти са обезпечени с преносими компютри и добра дидактична база за работа върху фината и обща моторика, логическото мислене, онагледяване, сензорни игри и други, които всяка година се допълват и обновяват. За работата на специалистите са подсигурени:

дъски за вгнездяване; тестове за тактилни усещания; тестове за наблюдателност, пространствена ориентация; пъзели Монтесори; PECS-албум; Softwer - „Как говорят животните”, „Битови шумове”, „Писменка”, „Ръкописка”, „Буквенка”, „Цифренка”, „Otto's World of Sounds”, „Гатанки-смятанки”, „Играчки-закачки”, „Приказна азбука”, методически ръководства, учебници, сборници, тестови книжки за всички възрастови групи и др.

ЦСОП - В сградата има изградена рампа и санитарни помещения на I и II етаж, адаптирани за хора с увреждания. Няма асансьорна уредба или платформено съоръжение. ЦСОП е представляло проекти по НП „Модернизация на МТБ“, модул „Достъпна архитектурна среда“, но не е било одобрявано въпреки приоритизирането от страна на РУО. По отношение на достъпната архитектурна среда в последните години са създадени условия за визуален, тактилен, вертикален и хоризонтален достъп. Стаите и коридорите са оцветени в контрастни цветове с необходимото осветление, снабдени са с визуална маркировка и символика, водещи парапети, предпазни решетки и ограничители. Институцията разполага със 7 класни стаи. Оборудване са още медицински кабинет, кабинет по безопасност на движението, кабинет за социално-битови дейности, зала за лечебна физкултура, игротека, физкултурен салон, музикотерапия, арттерапия и мултисензорна зала. Всички класни стаи и кабинети са оборудвани с компютри и имат интернет връзка. Това дава добра възможност за онагледяване на учебния процес, както и за използването на образователни игри в учебно и извънучебно време, каквито са междучасията. В класните стаи освен кътове за учебна дейност са обособени и кътове за разтоварване, за социално-битови дейности, свързани с реализиране целите от индивидуалните програми на учениците за самообслужване и вграждане в обществения живот. На разположение на учителите в учителската стая е компютър с интернет връзка и принтер, които подпомагат както конкретната учебна дейност, така и за повишаване на квалификацията. Отоплението на всички стаи, кабинети и коридор е на електроенергия чрез акумулиращи печки, а в някои кабинети има и климатици.

През учебната 2019/20 г. ЦСОП обзаведе зала за целодневна организация на учебния ден по НП „Осигуряване на съвременна образователна среда“, модул „Оборудване на кабинети“ - 45 000 лв. и по модул „Подкрепа на целодневното обучение“ (стойност на проекта 9 800 лв.).

ИЗВОД: Има развитие в този аспект на грижата за децата и учениците със СОП, но МТБ се подобрява по – бавно в сравнение с потребностите и очакванията на родителите. И през изминалия двегодишен период не бе постигнато значително подобрение. Архитектурната достъпност все още е факт за малък брой образователни институции. Необходими са концентрирани целеви средства и планирани действия за привеждането на материалните условия в съответствие с нормативните изисквания. Има финансови механизми в делегирания бюджет, които дават възможност за подобряване на МТБ – целеви средства със

задължителен процент за изразходване за подобряване на средата, но не и за значимо преоборудване и преустройство на средата.

3.6. Кариерното ориентиране на учениците: Център за кариерно ориентиране (ЦКО) – Силистра бе основан по проекта на МОН BG051PO001-4.3.02 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ и функционира по проект на МОН BG05M2OP001-2.01 – 0001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“ с финансовата подкрепа на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове. Проектът приключи на 31.12. 2017 г.

От 01.01.18 г. ЦКО функционира като дейност към НАО „Галилео Галилей“ (ЦПЛР в община Силистра). С протоколи обзавеждането и оборудването е предоставено на общината. Назначени са 3 -ма кариерни консултанти, които продължават дейността си и през настоящия период.

През 2019 г. ЦКО осъществи групови обучения и индивидуални консултации с ученици от I до XII клас - групова работа с ученици – **2 145** (от 2 до 4 часа) и индивидуални консултации с ученици от X - XI клас – 33 участници.

През 2020 г. ЦКО проведе групова работа с **1177** ученици от I до XII клас и индивидуални консултации с 15 ученици и граждани.

Започнаха и дейностите по кариерно ориентиране за учениците от V - VII клас по проект на МОН BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. По данни от електронната платформа по проекта, към 04. 01. 2021 г. в Дейност 6 по проекта (кариерно ориентиране) са включени **404** ученици от прогимназиален етап:

- 32 ученици в V клас;
- 84 ученици в VI клас;
- 288 ученици в VII клас;

Те представляват **18, 3 %** от общия брой на учениците в етапа в участващите в проекта училища.

ЦКО стартира през 2020 г. и собствен проект по НП „Предоставяне на съвременни условия за работа на децата и учениците в центрове за подкрепа за личностно развитие“, Модул В „Кариерно ориентиране и консултиране на учениците чрез съвместни дейности на ЦПЛР по чл. 49, ал. 1, т. 2 от ЗПУО и училища“. Обхванати участници: Модул 1 „Виж своя път“ - 60 ученици X - XI клас; Методическо обучение на 65 педагогически специалисти; Методическо обучение на 13 педагогически съветници; информиране на 345 родители на ученици в VII клас чрез брошури и участие в родителски срещи.

ИЗВОД: Опитът и ресурсите от двата проекта на МОН се използват от структурата, която е наследник на ЦКО. Дейностите се финансират и отчитат по проекти. Все още в ниска степен училищата развиват свой самостоятелен капацитет за обезпечаване на тази форма на обща подкрепа за личностно развитие.

3.7. Работа с деца и ученици с изявени дарби: Тази форма на обща подкрепа е най- добре развита от институциите и подкрепяна финансово през различни инструменти:

3.7.1. Финансиране от бюджет на занимания по интереси по Наредба за приобщаващо образование:

За учебната 2019/20 г. участващите ученици в групите за занимания по интереси са **3761**.

За учебната 2020/21 г. участващите ученици в групите за занимания по интереси са **3702** в **281** групите за занимания по интереси.

Основни параметри на обезпечаването в училищата на занимания по интереси по *Наредба за приобщаващото образование* са:

- училищата изготвят програма за занимания по интереси за съответната учебна година;
- всяко училище осигурява участие в занимания по интереси на минимум 20 % от учениците в училището (в дневна форма на обучение);
- минимум 40 % от заниманията по интереси трябва да са по тематични направления „Дигитална креативност“, „Природни науки“, „Математика“ и „Технологии“;
- други направления - „Изкуства и култура“, „Гражданско образование“, „Екологично образование и здравословен начин на живот“, „Спорт“ и др.;
- минимум 5 % от заниманията по интереси трябва да бъдат организирани от външни за училището физически или юридически лица;
- заниманията по интереси се организират със седмичен брой часове и/или на модулен принцип, който включва средно не по-малко от 2 часа седмично по броя на учебните седмици;
- училището съвместно с родителите и/или с външни юридически лица организира най-малко 2 пъти годишно публични изяви на учениците, участници в групите за занимания по интереси, които включват концерти, тържества, състезания, изложби, дебати, конкурси и други, за популяризиране на индивидуалните и/или груповите постижения, способностите на учениците и творческите резултати;
- общината осъществява обща програма за стимулиране на дейности и изяви на учениците, свързани със заниманията по интереси;
- родители на ученици, чийто професионален опит е свързан със съответното тематично

направление на заниманията по интереси, могат да провеждат занимания по интереси до 3 часа годишно във или извън училището;

3.7.2. Национални програми на МС:

Подготовката на талантливите ученици се подпомага от **Национална програма „Ученически олимпиади и състезания“**, модул *„Осигуряване на обучение на талантливи ученици за участие в ученически олимпиади“*.

Училищата, участващи по модула са: ПМГ „Св. Кл. Охридски“, Силистра, ЕГ "П. Яворов", Силистра, ОУ „О. Паисий“, Силистра, ОУ „Ив. Вазов“, Силистра, СУ „Й. Йовков“, Окорш, СУ „Н. Вапцаров“, Силистра. Представени и одобрени са 19 проектни предложения за 24 групи по различни учебни предмети. В периода IX. 19 – VI. 20 г. **159** ученици бяха обучавани допълнително, за да развият своите таланти и потенциал. За учебната 2020/21 г. по НП са сформирани 22 групи.

3.7.3. Проекти на МОН по ОП НОИР: Занимания по интереси се обезпечават и по следните проекти на МОН по ОП НОИР:

BG05M2OP001-2.011-0001 *„Подкрепа за успех“* – за учебната 2019/20 г. са изградени 20 групи по интереси с **321** участници. За учебната 2020/21 г. са сформирани 20 групи по интереси с **312** ученици. Дейността допълва работата с учениците с обучителни затруднения и в риск от отпадане.

BG05M2OP001-2.012-0001 *„Образование за утрешния ден“* - за учебната 2020/21 г. са сформирани 16 групи с **239** участници във 7 училища;

3.7.4. Общински програми, читалищни дейности - На територията на община Силистра в свободното им време с децата и учениците работят 29 спортни клуба и 22 читалища.

За стимулиране на талантливите и надарени деца от 2007 г. община Силистра разработва Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавните и общинските училища. През 2019 г. по Програмата са разпределени средства в размер на 3 240,00 лв. за над 100 ученици, класирани на призови места индивидуално или групово в състезания и конкурси. През 2020 г. са разпределени средства в размер 3 140,00 лв. за над 80 ученици.

Община Силистра ежегодно организира и конкурсна сесия за ученически проекти *„Младежта срещу насилието и наркотиците“*.

3.7.5. Конкурси, състезания и олимпиади за ученици организирани от РУО: В 9 конкурси и състезания организирани от РУО – Силистра през учебната 2019/20 г. участваха **445** ученици.

През учебната 2019/20 г. участието на учениците от област Силистра е както следва:

- Бр. участници в училищните кръгове – **2958**. Те представляват 42, 4 % от общия брой ученици към началото на учебната година за начален и прогимназиален етап.
- Бр. участници в областните кръгове – 535
- Бр. участници допуснати в националните кръгове – 31
- Бр. участници класирани в националните кръгове - 23

3.7.6. Институции в системата на предучилищното и училищно образование, които осигуряват работата с таланти и даровити деца в свободното им от учебни занятия време в областта на науката, изкуството и спорта - В гр. **Силистра** функционират 2 ЦПЛР:

- Обединен детски комплекс – В ОДК - Силистра се организират занимания за **931** децата и ученици в 3 направления – наука и техники, изкуства и спорт.
- Народна астрономическа обсерватория „Галилео Галилей“- осъществява дейности в направление наука и техника и в областта на астрономията с участието на **145** ученици.

В **община Тутракан** функционира Общински център за извънучилищни дейности, който се занимава с осмисляне на свободното време на децата, учениците и младежите, като предлага разнообразни форми за развитие на техните интереси и способности в направленията: „Научно-познавателно“, „Художествено-творческо“ и „Спортно“- школа „Журналистика“, школа „Музикални инструменти-ел. китара, барабани, клавишни“, школа по изобразително изкуство, школа по автентичен фолклор, школа по английски език, фолклорна вокална група, детски танцов състав „Ритъм“, детска вокална група „Слънчева усмивка“, Градски духов оркестър, Градски мажоретен състав, школа по детски футбол, фитнес за деца и ученици. Спортните клубове предоставят възможност на децата и учениците активно да се занимават със спорт в зависимост от своите интереси и потребности - футбол, тенис, водомоторен спорт, свободна борба, канадска борба. За занимания със спорт в свободното време, за укрепване на здравето и физическата дееспособност възможност предлага спортният комплекс на открито "Хр. Ботев" - игрища за футбол, баскетбол, волейбол, тенис. В "Многофункционалния център за култура и спорт" на разположение е и зала за фитнес.

На територията на **община Дулово** към момента не съществува Център за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците. Грижите за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците се осъществяват от институциите в системата на предучилищното и училищно образование, в съответствие с индивидуалните потребности на всяко дете и ученик.

ИЗВОД: Дейностите на институциите, ориентирани към дарбите и интересите на децата и учениците в свободното им време са разнообразни и имат дълги традиции. Учениците могат

да избират, както между форми в училищата, така и предлагани от други организации и институции и по проекти. Законът за предучилищното и училищно образование дава възможности за индивидуална подкрепа на дарбите на децата и учениците и чрез гъвкави форми на обучение във формалното образование и в свободното време. Заниманията по интереси са осигурени нормативно и финансово и това задава стабилна рамка за училищата и общините да развиват креативни идеи.

3.8. Напускане на образователната система: В третия стратегически период институциите ще продължават да осъществяват дейности в рамките на *Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст* по ПМС № 100 ОТ 8 ЮНИ 2018 Г.

Промените в ПМС № 100 разширяват задачите на училищата и детските градини като целогодишен, а не кампаниен ангажимент и с акцент върху предотвратяване на отпадането.

Развива се функционалността и се изпълва с множество и постоянно актуализирани данни електронната Информационна система за реализация на механизма (ИСРМ). Членовете на екипите развиват опита си и подобряват координацията между институциите и начина, по който всяка може да се полезна за обхващането на децата и учениците.

През учебната 2020/21 г. в областта работят **34 екипи за обхват** с членове от общините, РУО, училищата и детските градини, МВР, дирекция „Социално подпомагане“. Те извършват анализ на информацията за децата и учениците в техния район за обхват и извършват посещения на адреси за установяване на причините за неучастие в образователната система. Членове на екипите са:

- експерти от РУО като ръководители на екипите
- кметове/кметски наместници - 45
- зам. кметове - 2
- служители на общините - 28
- представители на МВР - 36
- социални работници – 27
- педагогически специалисти от училищата и ДГ

По данни от ИСРМ към 30. 12. 2020 г. деца/ ученици „за обхват“ (родени в интервала 30. 12. 2004 – 31. 12. 2015 г.), които следва да са в образователната система са **3084**.

От тях в приоритетната група 5 – 7 годишни са **932**. Те представляват 30 % от децата и ученици в категорията „за обхват“. Установено е, че са в чужбина за 813 от тези деца, което е 87 % от групата. 20 деца са установени като незаписани, като неоткрито на адреса е само 1 дете, а

останалите са открити по постоянен адрес (3), настоящ адрес (13), на трети адрес (2).

Учениците, които е следвало да бъдат записани в VIII клас, но не са обхванати са **125**. Те представляват 4 % от децата и ученици в категорията „за обхват“. Установено е, че са в чужбина за 28 от тези ученици, което е 22, 4 % от групата. Преобладаващата част от тях (94 = 75 %) са отпаднали преди учебната 2020/21 г. Тези ученици, които все още са във възрастта за обхват за задължително училищно образование ще бъдат обект на мерки по Механизма в следващите години.

Таблица 9:

актуален статус в ИСРМ към 30. 12. 2020 г.	брой деца/ученици	% от общия брой „за обхват“
1. не е зададен	50	1, 62 %
2. записан	9	0, 3 %
3. незаписан	38	1, 2 %
4. в чужбина	2797	90, 7 %
5. в чужбина - за актуализиране	1	
6. няма информация	48	1, 6 %
7. в риск	1	
8. отпаднал	136	4, 4 %
9. преместен	5	
10.отложен - за актуализация	0	
11.в чуждестранно училище	0	
12.бежанец	0	

Обект на работа на екипите ще бъде изясняване на актуалния статус на децата и учениците в категория „не е зададен“ (50), „незаписан“ (38), „няма информация“ (48) и „отпаднал“ (136), прилагане на мерки за осигуряване на тяхното обхващане в системата на предучилищното и училищно образование.

Значимите проблеми продължават да са в следните посоки: (1) недостиг на служители в институциите, които трябва да участват и поради това участието на едни и същи хора в много екипи; (2) служителите от ангажираните по Механизма институции имат ограничено физическо време за работа по Механизма поради изпълнението и на останалите си многобройни служебни задължения; (3) въпреки множеството усилия и дейности, не винаги е възможно да се постигне успех поради отказа на самите родители и ученици да работят за своя интерес и по- добро бъдеще. Нов момент е намалената възможност за обходи по адреси поради влошената епидемична обстановка.

ИЗВОД: Изграден е механизъм за междуинституционално взаимодействие, екипна работа и обмен на информация. Подобряването на действието на механизма на местно ниво е по посока на устойчив темп на намаляване броя на необхванатите деца и ученици и задържане в училище на вече обхванатите.

3.9. Достъп до образование и подкрепа за личностно развитие в условията на извънредно положение и извънредна епидемична обстановка поради пандемия от Ковид 19:

Особен акцент през 2020 г. бе осигуряване на варианти за **обучение на всички ученици при условията на спрени присъствени учебни занятия**. При провеждането на обучение от разстояние в електронна среда (ОРЕС) се очертаха нови фактори за нарушаване на равните възможности - липса в семействата на крайни устройства за работа на учениците, липса на интернет, дори и липсата на ток, липса на умения у членовете на семействата да подпомагат детето в електронното учене.

В периода на извънредното положение и извънредна епидемична обстановка и преустановените присъствени занятия през учебната 2020/19 г. 35 от общо 45 училища предлагаха дистанционни дейности и за ученици със СОП.

Необхванатите в обучението ученици бяха повече по социални причини – ученици от рискови групи, които и имат проблеми с мотивацията за учене и при присъствено обучение.

По формат на МОН през април 2020 г. бе събрана информация от директорите на училищата за необхващането на ученици в обучението от разстояние в ел. среда – 1) електронно необхващане, но с компенсиращи дейности по друг начин и 2) пълно необхващане. Данните са в низходящ ред по втория показател – напълно необхванатите по никакъв начин ученици (Таблица 10):

Населено място	Име на училището	общ брой ученици	НЕ СА обхванати в обучение от разстояние (вкл. обхванати по друг начин)	% необхванати общо	НАПЪЛНО необхванати	% напълно необхванати
Добротица	ОУ "Отец Паисий"	99	54	54,55	44	44,44
Секулово	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	110	48	43,64	48	43,64
Алфатар	ОУ "Христо Ботев"	112	46	41,07	46	41,07
Средище	ПГМСС "Никола Вапцаров"	233	65	27,90	56	24,03
Искра	ОУ "Стефан Караджа"	123	30	24,39	27	21,95
Голеш	ОУ "Васил Априлов"	207	56	27,05	36	17,39
Черник	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	112	18	16,07	18	16,07
Проф. Иширково	ОБУ "Св. Климент Охридски"	159	51	32,08	19	11,95
Поройно	НУ "Светлина"	42	42	100,00	4	9,52
Дулово	ПГООТ	301	21	6,98	21	6,98
Тутракан	СУ "Христо Ботев"	535	27	5,05	27	5,05
Силистра	ПГПТ "Евлогий Георгиев"	144	7	4,86	7	4,86
Средище	ОУ "Цанко Церковски"	196	67	34,18	9	4,59
Правда	ОУ "Св.св. Кирил и Методий"	133	19	14,29	6	4,51
Силистра	СПУ "Дръстър"	161	15	9,32	7	4,35

*Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
област Силистра (2021 – 2022)*

Дулово	СУ "Васил Левски"	855	30	3,51	30	3,51
Брадвари	ОУ "Св.св.Кирил и Методий"	33	1	3,03	1	3,03
Силистра	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	427	2	0,47	2	0,47
Силистра	СУ Никола Й. Вапцаров	599	2	0,33	2	0,33
Силистра	ПГСУАУ "Атанас Буров"	356	6	1,69	1	0,28
Главиница	СУ "Васил Левски"	420	21	5,00	0	0,00
Зафирово	ОБУ "Иван Вазов"	144	48	33,33	0	0,00
Сокол	ОУ "Св. св. Кирил и Методий"	46	8	17,39	0	0,00
Ст. Караджа	ОУ "Отец Паисий"	41	0	0,00	0	0,00
Дулово	ОУ "Христо Смирненски"	459	9	1,96	0	0,00
Окорш	СУ "Йордан Йовков"	225	3	1,33	0	0,00
Паисиево	СУ "Христо Ботев"	203	11	5,42	0	0,00
Чернолик	ОУ "Д-р Петър Берон"	97	11	11,34	0	0,00
Яребица	ОУ "Васил Левски"	106	6	5,66	0	0,00
Кайнарджа	ОУ "Черноризец Храбър"	103	37	35,92	0	0,00
Калипетрово	ОУ "Св.Св. Кирил и Методий"	57	4	7,02	0	0,00
Силистра	ПМГ "Св. Кл. Охридски"	427	0	0,00	0	0,00
Силистра	ПГМТ "Вл. Комаров"	176	5	2,84	0	0,00
Силистра	ПГЛП	26	0	0,00	0	0,00
Силистра	ПЗГ "Добруджа"	111	13	11,71	0	0,00
Силистра	ОУ "Отец Паисий"	338	0	0,00	0	0,00
Силистра	ОУ "Иван Вазов"	602	0	0,00	0	0,00
Силистра	ПГС "Пеньо Пенев"	116	0	0,00	0	0,00
Силистра	ЕГ "Пейо Яворов"	297	0	0,00	0	0,00
Ситово	ОУ "Георги С. Раковски"	24	0	0,00	0	0,00
Ситово	ПГСС	92	0	0,00	0	0,00
Варненци	СПИ "Хр. Ботев"	35	0	0,00	0	0,00
Нова Черна	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	64	12	18,75	0	0,00
Тутракан	СУ "Йордан Йовков"	406	29	7,14	0	0,00
Цар Самуил	ОУ "Стефан Караджа"	36	0	0,00	0	0,00
		9588	824	8,59	411	4,29

РУО проучи причините за невъзможност на учениците да се включат в електронното обучение (към април 2020 г.) – за 13, 3 % от необхванатите ученици се посочва липсата на устройство на ученика; за 11 % – липса на интернет; за 55 % - липса едновременно на устройство и на интернет връзка; за 21 % са посочени други причини (учениците са със СОП, нежелание и ниска заинтересованост от ученика и семейството, временни технически проблеми и др.).

Важна роля в този труден период изиграха **медиаторите**, които предоставяха учебни материали на учениците, които не можеха да участват по електронен път.

За компенсиране на дефицитите натрупани в периода на извънредното положение, между двете учебни години, през лятото на 2020 г. бяха сформирани 56 допълнителни групи с **212** ученици по проект на МОН BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“.

През учебната 2020/21 г. отново бяха преустановени присъствените занятия. Към 08. 12. 2020 г., по данни от директорите на училища, в обучение от разстояние в електронна среда в област Силистра са включени **8805** ученици от I до XII клас. Те представляват **92 %** от броя на учениците в началото на учебната година.

Учениците работят предимно с лични/ семейни устройства. Към 08. 12. 2020 г. училищата са предоставили **309** устройства на ученици от всички етапи, които не разполагат с лични. Продължава изпълнението на договори на училищата за доставки на устройства, които ще продължат и през януари 2021 г.

Очаквано най- висок и ефективен е обхватът на учениците в гимназиален етап. Към 18. 12. 2020 г. училищата са подали общо само 66 ученици в гимназиален етап, които не могат да се включат в ОРЕС. Не представляват 1, 8 % от учениците в етапа. За 45 от тях посочената причина е липса на устройство. В начален и прогимназиален етап броят на необхванатите е по-висок. Към 18. 12. 2020 г. необхванати в прогимназиален етап са 8, 5 % от учениците. Към тази дата не са събрани данни за начален етап.

Промените в нормативната уредба позволиха гъвкавост по отношение на организирането на индивидуално обучение от разстояние в електронна среда (ОРЕС) за деца и ученици с хронични заболявания и/или опасения за тяхното здраве и на членове на семействата. Това са промените в чл. 115а, ал. 4 на ЗПУО и кореспондиращи с него постановки на *Наредба 10 за организация на дейностите в училищното образование.*

През ноември – декември 2020 г. РЦПППО организира телефонно консултиране от психолози на ученици и родители.

По данни към 09. 02. 2021 г. на **61** ученици е дадено разрешение от директора или началника на РУО за преминаване към индивидуално ОРЕС.

Промени бяха направени и в *Наредба № 5 от 2016 г. за предучилищното образование*, за да улесняват гъвкавите и регионални решения в условия на извънредна епидемична обстановка.

Промените от 02. 10. 2020 г. (ДВ бр. 85) – чл. 18а, ал. 1 урежда възможността в задължителното предучилищно образование да се организира педагогическо взаимодействие от разстояние в електронна среда, когато поради извънредни обстоятелства е преустановено присъствието на децата в детските градини.

Промените от 06. 11. 2020 г. (ДВ бр. 95) - В преходните и заключителни разпоредби е указан ред, по който кметът може да осигури възможност на родителите да задържат възрастни деца си в предучилищна задължителна възраст, без да има отрицателни последици за тях при следни условия:

- Наличие на препоръка на РЗИ /или на областен/общински координационен щаб;

- Отправено мотивирано предложение на кмета на общината до министъра на образованието и науката за разрешаване на възможността за отсъстване на деца от обучението в задължително предучилищно образование за определен период, по желание на родителите;
- Издадена заповед на министъра на образованието и науката за определена община и определен период;
- При наличието на горните условия родителите вече може писмено да уведомяват директора на детската градина за отсъстване на детето и отсъствията да се считат по уважителни причини.

4. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА - Ключовите предизвикателства в периода на третата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Силистра са свързани с утвърждаване на устойчиви практики и взаимодействие между институциите, за да се използва пълния потенциал на нормативна уредба за осигуряване на индивидуализирана грижа за потребностите на всяко дете и ученик.

4.1. На основата на задълбочено познаване на вариантите за действие в нормативната уредба, да се идентифицират във всяка община и образователна институция най- подходящите подходи за най- добра грижа за потребностите на децата и учениците.

4.2. Изпълнението на целите и ценностите на приобщаващото образование изискват нови специалисти в образователните институции (психолози, логопеди, медиатори, социални работници), нови и комплексни компетентности на всички педагогически специалисти и утвърждаване на екипната работа.

4.3. Ефективно използване на финансовите механизми и целеви средства по отношение на приобщаващото образование и привличане и на проектно финансиране за обезпечаване на приобщаващото образование.

4.4. Осъществяването на ценностите на приобщаващото образование изисква просветеност на родителската общност, чувствителност на обществото към проблемите на децата и учениците, разбиране за отговорностите на всички, толерантност и търпимост.

5. СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ

5.1. СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ: В двегодишния период на третата Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците да се осигури развитие на ключовите фактори и ресурси за устойчиво и индивидуализирано прилагане в образователните институции на общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие в пълнотата и дълбочината предвидена в нормативната уредба.

5.2. ОПЕРАТИВНИ ЦЕЛИ:

5.2.1. Оперативна цел 1: Осигуряване във всяка образователна институция на **процес и среда на учене**, които премахват в максимална степен пречките пред ученето и създават възможности за развитие и изява на децата и учениците.

5.2.2. Оперативна цел 2: Развитие на **компетентностите на педагогическите специалисти** за ефективно посрещане на разнообразието от индивидуални потребности на всички деца и ученици.

5.2.3. Оперативна цел 3: Подобряване на **материалните условия и достъпност на средата** за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности и с изяви дарби в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

5.2.4. Оперативна цел 4: Подобряване на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

5.2.5. Оперативна цел 5: Повишаване на **обществената информираност и чувствителност** относно целите, принципите и възможностите на приобщаващото образование.

6. ОСНОВНИ МЕРКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ

Мерките са групирани според петте оперативни цели и представят насочващи примерни направления и дейности за общините, образователните институции и другите държавни институции, които ще планират и изпълняват конкретни дейности, според своите компетентности.

Мерките не са изчерпателен списък и могат да бъдат допълвани в общинските стратегии, съобразно конкретните общински особености и потребности.

6.1. По оперативна цел 1: Осигуряване във всяка образователна институция на **процес и среда на учене**, които премахват в максимална степен пречките пред ученето и създават възможности за развитие и изява на децата и учениците.

6.1.1. Мярка 1 към ОЦ 1 – Навременно и задълбочено **оценяване на индивидуалните потребности** на децата и учениците.

Примерни дейности:

- Организиране в училищата и ДГ съгласно *Наредба за приобщаващото образование* на **екипна работа** на учителите за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.
- Ранно оценяване (**скрининг**) в ДГ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 до 3 години и 6 месеца (чл. 8 - 11 на *Наредба за приобщаващото образование*).
- **Оценка на риска от обучителни затруднения** на децата на 5 и 6 годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище (чл. 10 от *Наредбата за приобщаващо образование*).
- **Идентифициране** на дефицитите, рисковите фактори и потребностите на децата и учениците от допълнително обучение чрез разработения инструментариум по проекти на МОН - BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“, BG05M2OP001-3.005-0004 „Активно приобщаване към системата на предучилищното образование“, BG05M2OP001-2.012-0001 „Образование за утрешния ден“ и BG05M2OP001-3.018 „Подкрепа за приобщаващо образование“.
- Прилагане на **модели и инструменти** за приобщаващо образование, разработени по проект на МОН по ОП НОИР BG05M2OP001-3.018-0001 „ПОДКРЕПА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ“:
 - ✓ модел на функционална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със СОП и с хронични заболявания, във връзка с прилагането на Международната класификация за функционирането на човека, уврежданията и здравето на децата;
 - ✓ инструмент за идентифициране на маркери на риск при децата и учениците;
 - ✓ инструмент за откриване на дарбите и за определяне на възможности за стимулирането им;

6.1.2. Мярка 2 към ОЦ 1 - Обогаляване и развитие на формите за **обща подкрепа** за личностно развитие на ниво образователна институция.

Примерни дейности:

- Дейности по обща подкрепа в училищата, детските градини и ЦПЛР;
- Дейности за обща подкрепа за личностно развитие в ООС „Младост“, Силистра и в несамостоятелните общекласни към земеделските гимназии съгласно чл. 42 от *Наредбата за приобщаващото образование* – настаняване на ученици, осигуряване на условия за организиране и провеждане на самоподготовка на учениците, провеждане на консултации по учебни предмети и индивидуална работа, организиране и провеждане на занимания по интереси, работа с родители.
- Подобряване и координиране на училищните практики по консултиране на учениците по учебни предмети, вкл. и в групите за целодневна организация на учебния ден и консултиране и на родителите. Техническа и организационна подготовка и предоставяне при нужда на консултиране от разстояние в електронна среда.

6.1.3. Мярка 3 към ОЦ 1 – Организиране в образователните институции на **допълнителна подкрепа** за личностно развитие (ДПЛР) на децата и учениците.

Нормативно основание: Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изяви дарби и с хронични заболявания – чл. 187, ал. 2 от ЗПУО.

Примерни дейности:

- Сформиране на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) в училищата и детските градини с необходимия брой и вид специалисти и дейности по оценка на индивидуалните потребности и за предоставяне на допълнителната подкрепа (чл. 188 и 189 от ЗПУО, чл. 128 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Подобряване на взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие в РЦПППО в нормативно определените случаи (чл. 190, ал. 3 от ЗПУО).
- Развитие на капацитета на училищните ЕПЛР за навременно и адекватно установяване на потребността и разработване на индивидуални учебни планове и индивидуални учебни програми за учениците със СОП, за които това е определено в плана за подкрепа.
- Прилагане на разнообразието от форми на обучение в училищното образование, за да се посрещнат индивидуалните потребности при всеки отделен случай.
- Методическо подпомагане от РУО – Силистра и от РЦПППО на дейността на училищните ЕПЛР, разработването на индивидуалните учебни планове и контрол за изпълнение на индивидуалните учебни часове (от страна на РУО).

- Осигуряване от институциите на необходимите рехабилитации на децата и учениците със СОП – психо-социална, на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения, кинезитерапия.
- Осигуряване на възможности за учениците със СОП и хронични заболявания за продължаване на образованието след VII клас, вкл. и професионална подготовка.
- Организиране на необходимите разумни улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити (чл. 109 от *Наредба за приобщаващото образование*) - разяснение на родителите на улесненията, които ученици със СОП могат да ползват по време на НВО и ДЗИ; организиране на национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити за ученици със СОП в отделни зали, с удължено време и консултанти.
- Техническа и организационна подготовка и предоставяне на ДПЛР от разстояние в електронна среда (при прекъсване на присъствените занятия).
- Предоставяне на децата на услугата „**Личен асистент**“ съобразно нормативните възможности.
- Дейности за децата със СОП в **общинските социални услуги** в общността.

6.1.4. Мярка 4 към ОП 1 - Осигуряване на **допълнително обучение** на ученици с учебни дефицити и застрашени от отпадане от образованието.

Примерни дейности:

- Организиране в малки групи на допълнително обучение по български език в детските градини по проект BG05M2OP001-3.005 - 0004 „*Активно приобщаване в системата на предучилищното образование*“.
- Организиране в малки групи на допълнително обучение по учебни предмети от I до X клас в училищата по проект BG05M2OP001-2.011-0001 „*Подкрепа за успех*“.
- Организиране в малки групи на допълнително обучение по учебни предмети във втори гимназиален етап за успешно полагане на държавни зрелостни изпити по проект BG05M2OP001-2.011-0001 „*Подкрепа за успех*“.
- Организиране на допълнително обучение по дигитални компетентности по проект „*Образование за утрешния ден*“.
- Организиране на допълнителни обучения за компенсиране на обучителни дефицити по *Наредба за приобщаващото образование* (в периодите след приключване на проектите на МОН по ОП НОИР);

6.1.5. Мярка 5 по ОЦ 1 - Подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Осигуряване на възможности за разнообразна **личностна изява** на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране.

Примерни дейности:

- Дейности за личностно развитие в ЦПЛР - Обединен детски комплекс и НАО „Галилео Галилей“ в гр. Силистра.
- Осигуряване на подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изявени дарби, съобразно чл. 126 от *Наредба за приобщаващото образование* (1. осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изявени дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби; 2. осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи; 3. осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област – науки, технологии, изкуства, спорт; 4. осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви – състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други; 5. осигуряване на възможности за включване в програми и проекти).
- Подкрепа за талантлив деца чрез програмите за мерките за закрила на деца с изявени дарби по общини.
- Подкрепа от общините на инициативи и проекти на неформални ученически и младежки групи и организации.
- Поддържане на практиките за удостояване на учениците с морални и материални награди на училищно и общинско ниво при: 1. постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието; 2. класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта; 3. прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи (чл. 54 и 55 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Осъществяване по училища и общини на програмите за занимания по интереси по чл. 21д и чл. 21е от *Наредбата за приобщаващото образование* – занятия на групите по интереси, публични дейности, участие на родителите, междуучилищни дейности, общински дейности.
- Осъществяване по училища на заниманията по интереси по проекти на МОН по ОП НОИР и по други проекти на училищата и общините.

- Осигуряване на условия за участие на учениците в олимпиадите и състезанията на МОН.
- Поддържане на система от регионални състезания и конкурси на РУО – Силистра и на общините.

6.1.6. Мярка 6 по ОЦ 1 - Дейностите по кариерно ориентиране и консултиране.

Примерни дейности:

- Дейности на кариерните консултанти в Център за кариерно ориентиране към НАО „Галилео Галилей“, Силистра – в рамките на дейност 6 по проект BG05M2OP001-2.011-0001 „Подкрепа за успех“ (индивидуално и групово консултиране за ученици от V – VII клас с акцент насочване към професионално образование) и по проект по НП „ПРЕДОСТАВЯНЕ НА СЪВРЕМЕННИ УСЛОВИЯ ЗА РАБОТА НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ЦЕНТРОВЕ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ“ (Модул 3).
- Представяне на учениците и родителите на утвърдения държавен план – прием в VIII клас за предстояща учебна година.
- Дейности на приемащите след VIII клас училища за представяне на своите профили и специалности от професии.
- Дейности в Часа на класа по проекта на КНСБ „Моето първо работно място“ (за ученици в XII клас);
- ПРОЕКТ “ГОТОВИ ЗА РАБОТА” на Дирекция „Бюро по труда” – Силистра по Оперативна програма Развитие на човешките ресурси” (ОПРЧР) 2014-2020 г. - Целева група по Проекта са икономически неактивни младежи от 15 до 29 г. включително, които не са в образование, обучение или заетост и не са регистрирани като безработни лица в дирекция „Бюро по труда”. Целта на проекта е стимулиране на активността и подобряване на възможностите за обучение и трудова реализация на младежите. Основните дейности, които се провеждат по проекта са:
 - ✓ Дейности за идентифициране, информиране и мотивиране на активно поведение на пазара на труда на икономически неактивни младежи до 29 г. възраст включително, които не са в образование или обучение;
 - ✓ Провеждане на „ателиета за търсене на работа“ с максимална продължителност 5 дни; психологическо подпомагане;
 - ✓ Организиране на трудови борси за срещи на активираните младежи с работодатели.
 - ✓ Насочване към подходящи, съобразени с индивидуалния профил на лицата, дейности по програми и мерки за обучение и заетост;
- Посреднически услуги за ученици в дирекция “Бюро по труда” включващи:
 - ✓ Организиране и провеждане на групови информационни срещи с учащи лица за

организацията на работа в ДБТ и възможностите, от които могат да се възползват учениците;

- ✓ Организиране на ежемесечни групови мероприятия по професионално и кариерно ориентиране за представяне на професиите, възможностите за обучение за придобиване и повишаване на квалификация и/или ключови компетентности, свързване с обучаващи институции /средни, висши училища, колежи, центрове за професионално обучение/ и др;
- ✓ Индивидуално психологическо подпомагане;
- ✓ Индивидуално консултиране за професионално развитие;
- ✓ Дейности за изграждане на активно поведение на учащите младежи на пазара на труда. Участие на младежи в Ателие за търсене на работа, за да придобият умения как се търси работа, как се изготвя автобиография и мотивационно писмо, как да се представят добре пред работодател и да се запознаят с различните източници за свободни работни места;
- ✓ Изготвяне на личностен профил /WEB- приложение/ чрез помощта на трудовите посредници, в който ученикът може да записва своите умения, да ги актуализира и да си поставя достижими цели за личностно израстване.

6.1.7. Мярка 7 към ОЦ 1 - Дейности на Центъра за специална образователна подкрепа (ЦСОП) по изнесено обучение на деца и ученици, за които не е възможно обучението в образователните институции.

6.1.8. Мярка 8 към ОЦ 1 - Предотвратяване на напускането на училище и ефективно включване на отпаднали ученици в образователната система (дейности по ПМС № 100 ОТ 8 ЮНИ 2018 Г.).

Примерни дейности:

- Дейностите на екипите за обхват съгласно ПМС100/08. 06. 2018 г.;
- Дейност на Областния координационен център по Механизма по ПМС100/08.06.2018 г. към областния управител за работа;
- Участие в Национална програма «Заедно за всяко дете», модул «Екипи за обхват»;
- Събиране и анализ на информация за движение и напускане на учениците.
- Подобряване на обхвата и ефективността на целодневна организация на учебния ден като средство за предотвратяване на напускането на училище.
- Работа на медиаторите и социалните работници с родителите и средата на ученици застрашени от отпадане от образованието;
- Контрол на РУО – Силистра по присъствие на учениците в учебните занятия, отразяване на отсъствията в училищната документация и организация на формите на обучение;
- Дейност на експертната комисия по чл. 112, ал. 8 на ЗПУО за разрешаване и контрол на обучението на ученици под 16 години в самостоятелна форма на обучение по чл. 112, ал. 1, т.

2 на ЗПУО;

- Дейност на експертната комисия в РУО за признаване на завършени етапи на училищно обучение или степени на образование и професионална квалификация по документи, издадени от училища на чужди държави с цел бързо включване в образователната система в България на завръщащи се ученици;
- Участие на образователни институции от областта във форуми и дейности на МОН и на неправителствени организации в сферата на етническата интеграция като фактор за подобряване на образователния обхват.
- Обезпечаване на средствата за такси на детски градини с повишена концентрация на деца от уязвими групи по дейност 2 по проект BG05M2OP001-3.005 - 0004 „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование”;
- Създаване от общините на условия за задължително предучилищно образование от 4 годишна възраст от учебната 2023/24 година (параграф 16 на Преходните и заключителни разпоредби на *Закона за предучилищното и училищно образование*) и по – ранно въвеждане, при възможност, съгласно параграф 17;
- Екип на териториалното поделение на Агенция по заетостта в Силистра работи в подкрепа на учащи младежи, лишени от родителска грижа (вкл. деца със специални образователни потребности и даровити деца), завършващи средното си образование или професионално обучение и напускащи специализирани институции за деца, центрове за настаняване от семеен тип или защитени жилища в рамките на ИНИЦИАТИВАТА НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ “ПОДКРЕПИ ЕДНА МЕЧТА”. Основна цел на инициативата е създаване на мотивация, осигуряване на наставничество и подпомагане на младежите за продължаване на образованието си, както и последваща заетост. Екипът, който се състои от – трудов посредник, психолог и кейс-мениджър работи върху личностното опознаване в индивидуален план на всеки младеж, чрез изготвяне на оценка от потребности, професионална насоченост, нагласи за заетост или образование, лични предпочитания. Провеждане на проактивна работа с работодатели при търсене и разкриване на работни места за устройване на работа на младежи от социални институции.

6.2. По оперативна цел 2 – Развитие на компетентностите на педагогическите специалисти за ефективно посрещане на разнообразието от индивидуални потребности на всички деца и ученици.

6.2.1. Мярка 1 по ОЦ 2 – Осигуряване на необходимите специалисти в училищата и детските градини за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие.

Примерни дейности:

- Назначение в институциите в предучилищното и училищно образование на **педагогически съветници и психолози**, вкл. и по проекти на МОН по ОП НОИР;
- Осигуряване от институциите на всички необходими специалисти за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие (**ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и пр.**), вкл. и чрез преквалификация и допълнителна квалификация по Национални програми на МОН;
- Назначение на **медиатори и социални работници** в образователните институции (с подкрепата на проектно финансиране по проекти на МОН по ОП НОИР).
- Използване на възможностите за работа на **помощници на учителя** в паралелки и групи с повече от 3 деца/ученици със СОП;
- Съдействие от ТД „Бюро по труда“ – Силистра при необходимост от назначаване на помощник на учителя съгласно чл. 112 от *Наредбата за приобщаващото образование*

6.2.2. Мярка 2 към ОЦ 2 - Квалификацията на педагогическите специалисти за придобиване и усъвършенстване на компетентностите за идентифициране на потребностите и ефективно предоставяне на обща и допълнителна подкрепа.

Примерни дейности:

- Провеждане на вътрешно институционална и междуинституционална квалификация по тематики от приобщаващото образование.
 - Организиране на квалификационни форми на общинско и областно ниво.
 - Участие на представители от областта в организирани на национално ниво обучения на педагогически специалисти по тематики от приобщаващото образование (по покана и съобразно определените квоти).
 - Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП.
 - Обучения по проекти на МОН по ОП НОИР:
-
- ✓ Обучения на педагогически специалисти за прилагане на инструментариума за ранно идентифициране на ученици в риск от преждевременно напускане на образователната система – в рамките на Дейност 2 по проект „Подкрепа за успех“;
 - ✓ Обучения по проект „Квалификация и професионално развитие на педагогическите специалисти“ (тематиките се избират от самите участници);
 - ✓ Обучения по проект BG05M2OP001-3.005 - 0004 „Активно приобщаване към системата на

предучилищното и училищно образование“ – Дейност 3;

✓ Обучения по проект BG05M2OP001-3.018 „ПОДКРЕПА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ“ – Дейност 3;

6.2.3. Мярка 3 по ОЦ 2 - Методическа подкрепа и контрол на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини.

Примерни дейности:

- Провеждане на работни съвещания от РУО и на РЦПППО с директори и педагогически специалисти по въпросите на приобщаващото образование;
- Разпространение на информация, материали и образци за организиране на приобщаващото образование;
- Организиране на форми за представяне на добри практики и споделяне на опит на училищно, общинско и областно ниво;
- Методическа подкрепа от РЦПППО - при заявка и конкретна нужда, на ЕПЛР в ДГ и училищата за подпомагане изграждането на мотивираща личностното развитие среда;
- Контрол от страна на РУО по организация на приобщаващото образование в институциите;

6.3. По оперативна цел 3: Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности и с изяви дарби в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

6.3.1. Мярка 1 по ОЦ 3 - Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

Нормативно основание: чл. 104 от *Наредба за приобщаващото образование*:

ал. 1 Достъпна архитектурна среда се осигурява най-малко чрез: 1. входни и комуникационни пространства; 2. помещения и пространства за общо ползване; 3. санитарно-хигиенни и спомагателни помещения.

ал. 2 Достъпната архитектурна среда в институциите в системата на предучилищното и училищното образование се осигурява чрез съобразяване на елементите на сградите и съоръженията със специфичните изисквания за различните видове увреждания – придвижване на дълги разстояния, по наклонени повърхности, с технически помощни средства, с водач, качване и слизване по стълби, натискане на бутони и хващане, обсега на достъпност, височина на погледа, както и със средствата за сигнализация и информация.

ал. 3 Общодостъпните помещения в сградите се свързват чрез достъпен маршрут.

Примерни дейности:

- Продължаване изграждането (с целево финансиране) на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини – рампи, асансьори и пр.

- Продължаване изграждането и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания.
- Продължаване изграждането (с целево финансиране) на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и ЦПЛР за децата със СОП.

6.3.2. Мярка 2 по ОЦ 3 - Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 104, ал. 4 от *Наредба за приобщаващото образование*).

Примерни дейности:

- Разширяване на оборудваните кабинети за ресурсно подпомагане в училищата и детските градини, в които има деца със СОП и обогатяване на дидактичните материали – за сметка на бюджетите на институции и с подкрепата на проект BG05M2OP001-3.018 „ПОДКРЕПА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ“;
- Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);
- Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина.
- Осигуряване на техника за работа с невербални деца и ученици и деца с множество увреждания;
- Осигуряване достъп на деца със сензорно – интегративна дисфункция, от аутистичния спектър, с емоционални проблеми до специализирани зали за терапия;
- Подобряване на МТБ в РЦПППО и в ЦСОП;

6.3.3. Мярка 3 към ОЦ 3 - Подобряване на условията в образователните институции **за работа с децата и учениците с изявени дарби.**

Примерни дейности:

- Подобряване на материалните условия и обезпечеността с материали в образователните институции за заниманията по интереси, за профилирана подготовка, за СТЕМ обучение,

СТЕМ центрове и др., вкл. и чрез финансиране по Национални програми и проекти на МОН по ОП НОИР.

6.3.4. Мярка 4 към ОЦ 3 – Подобряване на материалната база за обща подкрепа – предоставяне на общежитие в ООС „Младост“, Силистра и ремонт на общежитие в ПГС „П. Пенев“, Силистра.

6.4. По оперативна цел 4: Подобряване на **взаимодействието** между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на детето и ученика.

6.4.1. Мярка 1 по ОЦ 4 - Поддържане на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на отделите за закрила на детето от страна на училищата и детските градини:

Примерни дейности:

- При отказ от страна на родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, да изрази съгласие за дейностите по чл. 45, т. 2, 5 и 7 (използването на посредник, включване в група за социални умения, наставничество), да окаже съдействие или да подпомогне реализирането на дейностите по чл. 45, директорът на институцията писмено уведомява отдела за закрила на детето по местоживеенето на детето или ученика (*Наредба за приобщаващото образование*, чл. 53, ал. 3).
- Директорът на училището задължително писмено уведомява родителя, представителя на детето или лицето, което полага грижи за детето, за откриването на процедура по налагане на санкция, а в случаите на налагане на санкция „предупреждение за преместване в друго училище“, „преместване в друго училище“ или „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение“ – и съответните териториални структури за закрила на детето (*Наредба за приобщаващото образование*, чл. 64, ал. 1).
- Когато педагогическият съвет е идентифицирал за ученика риск от отпадане от училище, преди налагане на санкцията „предупреждение за преместване в друго училище“, „преместване в друго училище“ или „преместване от дневна форма в самостоятелна форма на обучение“ или на мярката по чл. 49, ал. 3, директорът уведомява отдел „Закрила на детето“ в дирекция „Социално подпомагане“ по местоживеенето на ученика, за присъствие на негов представител на изслушването с оглед защита на правата и интересите на ученика (*Наредба за приобщаващото образование*, чл. 60, ал. 1).
- В случаите на несъгласие на родителя, представителя на детето или лицето, което полага

грижи за детето, с предложената допълнителна подкрепа за личностно развитие на детето или ученика, независимо че въз основа на оценката на индивидуалните потребности по ал. 1 е установена такава необходимост, и за предотвратяване на риска от отпадане от училище, директорът на детската градина или училището писмено уведомява съответния отдел за закрила на детето с цел осигуряване на най-добрия интерес на детето или ученика (*Наредба за приобщаващото образование*, чл. 79, ал. 2).

– Училищата информират родителите за случаите, в които са задължени да информират дирекция „Социално подпомагане“.

6.4.2. Мярка 2 към ОЦ 4 – Регулярна и ефективна работа на образователните институции с родителите на деца и ученици с обучителни трудности, СОП и с изяви дарби.

Примерни дейности:

- Дейности за семейна подкрепа по проект BG05M2OP001-3.018 „ПОДКРЕПА ЗА ПРИОБЩАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ“ – психологическа подкрепа на родители, работа с родителите, кампании за превенция на насилието и тормоза;
- Организиране на срещи с родителите в детските градини и училищата на територията на областта. Целта на срещите е родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ деца.
- Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование (чл. 105 и 106, т. 2 от *Наредба за приобщаващото образование*).
- Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най- благоприятна възможност за образование.
- Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им.
- Работа (на училището, общината, социалните служби) с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище.
- Осигуряване на информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове на училищата, общините, РУО.
- Консултиране на родителите на деца с изяви дарби и насочване към специалисти за

развитие на детето. Поддържане в институционалните сайтове на информация за възможностите за изява - конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и пр.

- Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и таланти деца.

6.4.3. Мярка 3 към ОЦ 4 - Сътрудничество между всички компетентни институции за работата с децата в риск (вкл. и риск от отпадане от училище) и за предотвратяване и ефективна реакция при тежки **нарушения на дисциплината и прояви на агресия и тормоз** от и спрямо деца и ученици.

Нормативно основание: Институциите в системата на предучилищното и училищното образование – детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие, са длъжни да осъществяват дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и координираните усилия на всички участници в образователния процес – чл. 44 от *Наредба за приобщаващото образование*. Дейностите са в рамките на *Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищно образование* и Алгоритъм за прилагането му, утвърждавани със заповед на министъра на образованието и науката.

Примерни дейности:

- Училищата и детските градини разработват, според своята специфика и прилагат дейности по превенция и интервенция въз основа на *Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище* и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката.
- Развитие на компетентностите на членовете на институционалната общност за познаване на различните форми на насилие и техники за преодоляването им.
- По – пълно и ефективно използване в образователните институции на нормативните възможности за противодействие на агресията и въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците - посредник при решаване на конфликти в училище, практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава), ученици-наставници, обучения на връстници от връстници и др.
- Информиране на родителите относно актуалните изисквания на *Наредбата за приобщаващото образование* за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции (чрез училищата и РУО – Силистра).
- Реакция на институциите при жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици – приоритизиране и бърза реакция, задълбочено разглеждане, нетърпимост към виновното поведение.
- Дейности по общини на местните комисии за борба с противообществените прояви на

малолетни и непълнолетни.

- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата;
- Прилагане на *Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.*

6.5. По оперативна цел 5: Повишаване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.
--

6.5.1. Мярка 1 към ОЦ 5 - Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности.

Примерни дейности:

- Общински кампании и дейности за промотиране на толерантност, приобщаване и позитивно оползотворяване на свободното време на младите хора;
- Общински и училищни форуми и празници насочени към преодоляване на предразсъдъците и повишаване на чувствителността към нуждите на децата и учениците със специални образователни потребности;
- Развитие на проекти насочени към повишаване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.
- Благотворителни кампании;
- Публични изяви на заниманията по интереси насочени към позитивна изява на етническата идентичност и за етническа толерантност;

6.5.2. Мярка 2 към ОЦ 5 - Сътрудничество с граждански организации в различни аспекти на приобщаващото образование.

Примерни дейности:

- Осигуряване на възможност неправителствени организации предоставящи услуги и дейности за хора с увреждания да представят своята дейност;
- Използване на капацитета на неправителствения сектор за квалификация на педагогическите специалисти, кампании и дейности с ученици.

7. ИНДИКАТОРИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА ЦЕЛИТЕ НА СТРАТЕГИЯТА

Постигането на оперативните цели на областната стратегия ще се следи чрез няколко основни индикатори, свързани с основни аспекти от цялостната политика.

7.1. Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО.

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия – **25** (7 ДГ и 18 училища)

7.2. Брой деца/ученици със СОП в детски градини и училища по т. 7.1., които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия – **382**

7.3. Какъв % от общия брой на деца и ученици със СОП се обучават в институциите по т. 7.1., които самостоятелно осигуряват ресурсно подпомагане.

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия - **78, 4 %**

7.4. Брой детски градини и училища, в които са назначени педагогически съветници и психолози;

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия – **27** (8 ДГ и 19 училища)

7.5. Брой педагогически специалисти, участвали в обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия - **221**

7.6. Брой институции с подобрение на материалната база по отношение на приобщаващото образование;

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия - **4**

7.7. Брой деца и ученици включени в допълнителни обучения за компенсиране на образователните дефицити;

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия – **13413²**

7.8. Брой деца и ученици включени в занимания по интереси;

Базова стойност в началото на Трета областна стратегия - **5470³**

8. КООРДИНИРАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СТРАТЕГИЯТА

Целите се постигат с общите усилия на всички заинтересовани от процеса страни. Областната стратегия се изпълнява на областно ниво от институциите, работещи на областно ниво съобразно компетентността им. Общините отговарят за цялостното изпълнение на общинската стратегия на собствената си територия и допринасят към изпълнението на областната стратегия.

След приемането на областната стратегия, в изпълнение на чл. 197, ал. 1 и 2 от *ЗПУО*, всяка община разработва **общинска стратегия** за личностно развитие на децата и учениците за период от 2 години, която се приема от общинския съвет.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общинския съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с РУО - Силистра, приема **годишен план** за изпълнение на дейностите за подкрепа на личностно развитие. Общинските стратегии и съгласуваните и приети годишни общински планове се публикуват в сайтовете на общините.

Изпълнението на годишните общински планове се координира и отчита на общинско ниво по ред, определен от кметовете на общините и в сроковете, посочени в чл. 197, ал. 3 от *ЗПУО*.

Събирането на информация за изпълнените дейности и постигнатите индикатори по изпълнение на целите на областната стратегия започва не по – късно от три месеца преди да изтече срокът на стратегията и се организира съвместно от РУО – Силистра и областния управител. В същия период започва и организацията за изготвянето на нова областна стратегия за следващия период.

² Данните са отчетени в т. 3.1.1.4 на отчета и сумират участия по учебни години. Децата и ученици са участвали повече от веднъж и в повече от една форми.

³ Данните са отчетени в т. т. 3.1.4.1, 3.1.4.2., 3.1.4.3 и 3.1.1.4 на отчета и сумират участия в ЦПЛР, по проекти и по *Наредбата за приобщаващо образование*. Децата и ученици са участвали повече от веднъж и в повече от една форми.